

A VUNAPAINA

A vavaki na rakarakan a gunagunan ma ra tarai

1 Ta ra vunapaina God i ga vaki ra bala na bakut ma ra rakarakan a gunagunan. ² Ma ra rakarakan a gunagunan i ga purpuruan, ma i kapakapana ka, ma ra lamanana i ga bobotoi; ma ra Tulungea i God i ga bebe ta ra ul a polo.

3 Ma God i ga biti: A kapa na vana rikai! Ma ra kapa i ga vana rikai. ⁴ Ma God i ga gire ra kapa i boina; ma God i ga tibe varbaiane vue ra kapa kan ra bobotoi. ⁵ Ma God i ga vatang ra kapa ba a Bung na Keake, ma ra bobotoi ba a Bung na Marum. Ma i ga ravian ma i ga malana, a luaina bung.

6 Ma God i ga biti: A ngala na maup na vana rikai livuan ta ra lavur polo, ma na tibe varbaiane ra lavur polo! ⁷ Ma God i ga vaki ra maup ma i ga tibe varbaiane vue ra tava ta ra vavai na maup kan ra tava ta ra ul a maup; ma i ga damana ka. ⁸ Ma God i ga vatang ra ul a maup ba a Bala na Bakut. Ma i ga ravian ma i ga malana, a vauruana bung.

9 Ma God i ga biti: A lavur polo ta ra vavai na bala na bakut diat a vana guvai tai ta kopono kiki upi ra pia i ge na vana rikai; ma i ga damana ka. ¹⁰ Ma God i ga vatang ra pia i ge ba a Gunan, ma ra kiki guvai na lavur polo ba a Ta; ma God i ga gire ba i boina. ¹¹ Ma God i ga biti: A vura na gol rikai ta ra pia, ma ra davai ba na vuai ra patina, ma ra davai ba na vuai ra vuaina, tikitikai da kana mangamangana iat; ma diat a tavua tana ta ra gunagunan! Ma i ga damana ka. ¹² Ma ra vura i ga gol rikai ta ra pia, ma ra davai ba i vuai ra patina da kana mangamangana iat, ma ra umana davai ba diat a vuai ra vuai diat, nina ba diat a tavua tana mulai da kadia mangamangana; ma God i ga gire ba i boina. ¹³ Ma i ga ravian ma i ga malana, a vautulana bung.

14 Ma God i ga biti: A umana kapa diat a vana rikai ta ra maup arama liu, upi diat a tibe varbaiane vue ra bung na keake ma ra bung na marum; boina ba diat a umana wakilang ure ra umana e, ma ra umana bung, ma ra umana kilala;

¹⁵ ma ra umana kapa diat a ki arama liu upi diat a vakapa ra rakarakan a gunagunan; ma i ga damana ka. ¹⁶ Ma God i ga vaki a ura ngala na kapa, nina i ngala ta dir i kure ra bung na keake, ma ra ikilik i kure ra bung na marum; ma ra lavur tagul bula. ¹⁷ Ma God i ga vaki diat arama liu upi diat a vakapa ra gunagunan, ¹⁸ ma upi diat a kure ra bung na keake ma ra bung na marum, ma upi diat a tibe varbaiane vue ra kapa ma ra bobotoi. Ma God i ga gire ba i boina ka. ¹⁹ Ma i ga ravian ma i ga malana, a vauvatina bung.

20 Ma God i ga biti: A lavur polo diat a kor ma ra lavur mangana i laun, ma ra umana beo diat a purpururung arama liu ra maup! ²¹ Ma God i ga pait ra lavur konakonon ma ra lavur mangana i laun ma i peal ta ra polo, tikitikai da kana mangamangana iat, ma ra lavur beo i purpururung da kana mangamangana iat; ma God i ga gire ba i boina. ²² Ma God i ga tata vadoane diat ma i ga biti: Avat a kakava mulamulai ma avat a vapealane avat, ma avat a kor ta ra polo na ta, ma ra umana beo diat a peal ta ra gunagunan. ²³ Ma i ga ravian ma i ga malana, a vailimana bung.

24 Ma God i ga biti: A lavur mangana i laun na vana rikai ta ra pia, tikitikai da kana mangamangana iat, a umana vavaguai ma ra umana mangana dia kakao ma ra umana leing ta ra pui da kadia mangamangana! Ma i ga damana. ²⁵ Ma God i ga pait ra leing ta ra pui da kana mangamangana ma ra umana vavaguai da kadia mangamangana ma ra lavur mangana dia kakao ra pia da kadia mangamangana; ma God i ga gire ba i boina.

26 Ma God i ga biti: Dat a pait ra tarai varogop ma dat ma ta ra malalar i dat; ma diat a kure ra en ara na ta ma ra umana beo dia purpururung arama liu ta ra maup, ma ra umana vavaguai, ma ra rakarakan a gunagunan par, damana bula ra lavur mangana i kakao ra pia. ²⁷ Ma God i ga pait ra tarai ta ra malalarina; ta ra malalar i God i ga pait ia; i ga vaki dir a tutana ma ra vavina. ²⁸ Ma God i ga tata vadoane dir ma i ga biti ta dir:

Amur a vakubur ra tarai, ma amur a vapealane amur, ma avat a kor ta ra rakarakan a gunagunan, ma avat a uvua pa ia, pi avat a kure ra en na ta ma ra lavur beo liuliu, ma ra lavur mangana i laun ma i kakao ra pia. ²⁹ Ma God i ga biti: Gire, iau tar tul tar ta mumur a lavur mangana davai dia vuai ra pat i diat ta ra rakarakan a gunagunan, ma ra lavur davai par dia vuai ra vuai diat, nina diat a tavua mulai tana; amumur magit na nian; ³⁰ ma iau tar tul tar ra lavur davai i lubalubang ta ra lavur mangana vavaguai ma ra lavur beo liuliu, ma ra lavur mangana i kakao ra pia ma i laun, upi adia nian. Ma i ga damana. ³¹ Ma God i ga gire ra lavur magit par i ga pait ia, ma gire, i vakak tuna. Ma i ga ravian ma i ga malana, a valaptikaina bung.

2 Damana i ga pait vapar ra bala na bakut ma ra rakarakan a gunagunan ma ra pepeal magit tana. ² Ma ta ra valavuruana bung God i ga tar pait ot pa kana papalum, nina i ga ongor tana, ma i ga ngo ta ra valavuruana bung kan ra lavur papalum i ga tar pait ia. ³ Ma God i ga vadoane ra valavuruana bung ma i ga vagomgom ia, tago i ga ngo kan ra lavur papalum tana, nina i ga vaki ia, ma i ga tar pait ia.

⁴ Go ia ra vunapai ra bala na bakut ma ra vunapai ra rakarakan a gunagunan ta nam ra e ba di ga vaki dir ma ba ra Luluai God i ga pait ra rakarakan a gunagunan ma ra bala na bakut. ⁵ Ma pa ta davai na pui i ga gol boko ta ra rakarakan a gunagunan ma pa ta lubang na magit kai ra gunan i ga tar tavua, tago a Luluai God pa i ga tul tar boko ra bata ta ra gunagunan, ma pa ta tutana boko upi na palum ra pia; ⁶ ia kaka a vual i ga tubang rikai ta ra gunan ma i ga vabilim ra mata i ra rakarakan a gunagunan. ⁷ Ma ra Luluai God i ga pait ra tutana ma ra tobon na pia, ma i ga vu tar ra ubar na nilaun ta ra bilauna; ma ra tutana i ga laun tana.

A uma Eden

⁸ Ma ra Luluai God i ga pait tika na uma na davai ta ra papar a taur, ma i ga vaki ra tutana tana, nina i ga mal ia. ⁹ Ma ra Luluai God i ga vatavua ra lavur davai, ba di manane diat, ma dia topa ra nian; ma ra davai na nilaun bula, i ga tur livuan ta ra uma, ma ra davai ba da nunure tana ra boina ma ra kaina. ¹⁰ Ma

tika na tava alir i ga vana rikai maro Eden, upi na vabilim ra uma; ma abara i vana varbaijai upi na ivat na tava alir. ¹¹ A luaina, a iangina Pison, ma i ga alir kikil ra gunan Kavila, nina ba di ga gire ra goled tana; ¹² ma ra goled kai nam ra gunan i ga boina; a bulit na davai, a iangina bedolak, i tur bula tana, ma ra bo na vat, a iangina onik. ¹³ A vauruana tava alir di vatang ia ba Gion, nina ba i vana kikil ra gunan Kus parika. ¹⁴ Ma ra iang i ra vautuluna tava alir ba Kidekel, nina i alir upi ra matana taur ta ra gunan Asiria. Ma ra vaivatina tava alir ia ra Oiparat. ¹⁵ Ma ra Luluai God i ga agure ra tutana ma i ga vaki ia ta ra uma Eden upi na papalum tana ma upi na balaure. ¹⁶ Ma ra Luluai God i ga vartuluai pire ra tutana, ma i ga biti: Una iang ta ra lavur davai dia tur ta ra uma; ¹⁷ ma koko una iang ta ra davai di nunure tana ra boina ma ra kaina, tago nam ra bung u iang tana, a dovotina una virua.

¹⁸ Ma ra Luluai God i ga biti: Pa i boina ba ra tutana na ki varkolono; ina vaki kapi kana ta tika na tena maramaravut. ¹⁹ Ma ra Luluai God i ga pait ra lavur vavaguai, ma ra lavur leing kai ra pui, ma ra lavur beo dia vana liu; i ga pait diat ma ra pia, ma i ga agure diat tadav ra tutana, upi na gire ba na vatang diat ma ra ava; ma ra lavur magit i laun na kap nam ra iangina ba ra tutana na vaiang tar ia. ²⁰ Ma ra tutana i ga vaiang tar ra iang i ra lavur vavaguai ma ra lavur beo dia vana liu, ma ra lavur leing par kai ra pui; ma pa ta tena maramaravut boko kai ra tutana. ²¹ Ma ra Luluai God i ga tulue ra mamat na nidiop tadav ra tutana; ma ba i tarurungai, i ga tak vue tika na ur na pal a virvirina tana, ma i ga vabonot ra mata ma ra viono. ²² Ma ra Luluai God i ga mal pa tika na vavina ma ra ur na pal a virvirina, ma i ga agure pirana. ²³ Ma ra tutana i ga biti: A uruna tai ra urugu ma a viono tai ra viogu. Da vatang ia ba Vavina, tago di ga pait varিকে tai ra Tutana. ²⁴ Kari a tutana na vana kan tamana ma nana ma na ki pire kana vavina, upi dir tikai ka. ²⁵ Ma dir par pa dir ga mal boko, a tutana ma kana vavina, ma pa dir ga vavirvir.

A bunura kai ra tarai

3 Ma ta ra lavur leing par ba ra Luluai God i ga pait diat, a vui i lia ma ra kabinana ure ra vavagu. Ma

i ga biti tai ra vavina dari: A dovotina vang, God i ga tugal amur, ba koko amur a ian ta ra lavur davadavai ta ra uma?

² Ma ra vavina i ga biti tai ra vui: Amir a ian ta ra vuai ra lavur davai ta ra uma;

³ ia kaka ure ra vuai ra davai livuan ta ra uma God i ga biti dari: Koko amur a ian tana ma koko amur a bili ia, kan amur a mat.

⁴ Ma ra vui i ga biti tai ra vavina: Vakir amur a mat, pata tuna;

⁵ ma God i nunure ba ta nam ra bung amur a ian tana, na tapala ra mata i mumur, ma amur a vardada ma God ma amur a ma-

toto ta ra magit i boina ma ta ra magit i kaina.

⁶ Ma ba ra vavina i ga gire ba ra davai i topa ra nian, ma ba a magit na varmananai ta ra matana, ma ba ra davai i boina, tago i varvamatoto, i ga takan pa ta vuaina tana ma i ga en ia, ma i ga tabar bula kana tutana me, ma i ga ian.

⁷ Io, a mata i dir i ga tapala muka, ma dir ga nunure ba pa dir mal; ma dir ga ingit guve ra umana mapina lovo, ma dir ga mal me.

⁸ Ma dir ga valongore ra nilai ra Luluai God, ba i vanavana ta ra uma ta ra vuvu ravian; ma ra tutana ma kana tau-

lai dir ga parau kan ra mata i ra Luluai God, ta ra davadavai na uma.

⁹ Ma ra Luluai God i ga oro pa ra tutana ma i ga biti tana: U ki ave?

¹⁰ Ma i ga biti: Iau tar valongore ra nilaim ta ra uma, ma iau ga burut, tago pa kaugu ta mal; ma iau ga parau.

¹¹ Ma i ga biti: To ia i tar ve u ba pa kaum ta mal? Dave, u tar ian vang ta ra davai, nina iau ga tugal u tana pi koko una ian tana?

¹² Ma ra tutana i ga biti: Nam ra vavina u ga vaki ia piragu, ia nam i ga tabar iau ma ra vuai ra davai, ma iau ga ian.

¹³ Ma ra Luluai God i ga biti tai ra vavina: Ava go u tar pait ia? Ma ra vavina i ga biti: A vui i ga vagu pa iau ma iau ga ian.

¹⁴ Ma ra Luluai God i ga biti tai ra vui dari: Una manga kakaina ta ra lavur vavaguai, ma ra lavur leing ara ra pui, tago u tar pait nam ra magit; una kakao ta ra balam uka, ma una en ra tobon ta kaum nilaun par;

¹⁵ ma ina vatur ra kini na ebar pire mumur ma ra vavina, vui amur a ki na ebar vargil, ma damana bula ra umana bul mur tam ma ra umana bul mur tai ra vavina; na nuk upi na rua vadala ra ulum ma una nuk upi una karat vadala ra inabut na kauna.

¹⁶ Ma i ga biti tai ra vavina: Ina vangala ra lavur kinadik piram, ba una kava; una kava vaarike ra umana bul ma

na tup u ra kinadik tana; kaum mamainga na tur pire kaum tutana, ma na kure u.

¹⁷ Ma i ga biti tai Adam: Tago u tar torom ta ra nilai kaum vavina, ma u tar ian ta ra vuai na davai nina iau ga tugal u tana dari, Koko una ian tana, a pia na kakaina ure u; na monong u ra papalum, upi una ian tana ta kaum nilaun par.

¹⁸ A kait ma ra kara na tavua tana upi kaum; ma una ian ta ra magit i tavua ta ra uma.

¹⁹ Una en ra am magit ta ra mangamangon i ra matam tuk ta nam ra bung, ba una lilikun mulai tadav ra pia, tago di ga pait u mame; tago u a tobon ika, ma una lilikun mulai tadav ra tobon.

²⁰ Ma ra tutana i ga vatang kana vavina ba Eva, tago a na i diat par dia lalaun.

²¹ Ma ra Luluai God i ga pait ra mal ure dir ma ra pal a vavaguai, ma i ga vama dir me.

²² Ma ra Luluai God i ga biti: Gire, ra tutana i papait na varogop ma tikai ta dat, tago i nunure ra magit i boina ma ra magit i kaina; ma go upi koko na tulue ra limana ma na tatak pa bula ta ra davai na nilaun, ma na ian, ma na laun vatikai,

²³ ra Luluai God i ga tul vaire vue kan ra uma Eden upi na palum ra pia, nina di ga pait ia me.

²⁴ Damana i ga korot vairop vue ra tutana; ma i ga vaki ra umana angelo ta ra uma Eden, ta ra papar a taur tana, ma dia ga vatur ra pakat na vinarubu i birao ma i tavurvuru, upi diat a balaure ra nga tadav ra davai na nilaun.

The Bible in Tinata Tuna spoken by the
Tolai people of the Gazelle Peninsula
East New Britain Province
Papua New Guinea

© Bible Society of Papua New Guinea 1983

53P—2M—1994—HKBS

ISBN 9980 63 321 2

Published 1983 8,000

Reprinted 1990 2,000

Reprinted 1994 2,000